

23.3.2026

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Eduskunnan hallintovaliokunnan asiantuntijalausunto- ja asiantuntijapyyntö 17.3.2026

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunto

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä HE 9/2026 vp (hallituksen esitys eduskunnalle tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön).

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakia, asunto-osakeyhtiölakia, haastemieslakia, eläintenpitokieltorekisteristä annettua lakia, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettua lakia, liiketoimintakiellosta annettua lakia, velkajärjestelyrekisteristä annettua lakia, rikosrekisterilakia, säätiölakia, yhdistyslakia ja yrityskiinnityslakia. Esityksen tarkoituksena on tehdä pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvät muutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Ehdotetut muutokset toteuttaisivat hallitusohjelman tavoitteita edistää tiedon liikkuvuutta tai julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä hyödyntää tarvittaessa nykyistä laajemmin EU:n yleisen tietosuojasetuksen sisältämää kansallista liikkumavaraa.

Vakuutuksenhakijoiden tietojen käsittelystä

Tietosuojalain 6 §:ssä on säädetty yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä. Tällaisten tietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä. Käsittely on kuitenkin sallittua, jos sekä jokin yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklassa että 9 artiklan 2 kohdassa säädettyistä käsittelyn edellytyksistä täyttyy.

Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa on säädetty vakuutusyhtiöiden oikeudesta käsitellä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetun ja korvauksenhakijan terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta. Lainkohtaa ehdotetaan nyt täsmennettäväksi siten, että kohdasta kävisi selkeästi ilmi, että vakuutuslaitoksella olisi oikeus käsitellä vakuutetun ja korvauksenhakijan ohella myös vakuutuksenhakijan sekä sen henkilön, jolle vakuutussuojaa haetaan, terveydentilaa koskevia tietoja.

Todettakoon, että aiemmin asiasta lausuessamme, korkein hallinto-oikeus ei ollut vielä antanut ratkaisuaan asiassa KHO:2025:86. Korostamme kuitenkin, että terveydentilatiedot ovat arkaluonteisia tietoja, joiden käsittelyyn liittyviä uhkia¹ perustuslakivaliokunta on painottanut (esimerkiksi PeVL 14/2018 vp). Vaikka korkein hallinto-oikeus on katsonut², että tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa vakuutetulla tarkoitetaan myös vapaaehtoisen vakuutuksen hakijaa, viittaamme lainsäätäjän velvollisuuteen arvioida ehdotettavan sääntelyn oikeasuhtaisuutta. Koska kysymys on perusoikeutena suojatusta oikeudesta yksityiselämän suojaan ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista terveystiedoista, on arvioinnissa kiinnitettävä erityistä huomiota siihen riskiin, jonka tietojen käsittely voi aiheuttaa vakuutuksenhakijoiden oikeuksille ja vapauksille.

Ottaen huomioon vakuutuslainsäädännön kokonaisuus ja tarkoitus sekä vakuutuslaitosten tarve vastuunsa arvioimiseksi tai selvittämiseksi käsitellä myös yleisen tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja, hallituksen esityksessä ehdotettu laajennus on arvioitu oikeasuhtaiseksi. Arviointi jää kuitenkin tältä osin varsin yleisluonteiseksi, eikä oikeasuhtaisuuden edellytyksiä ole tarkasteltu yksityiskohtaisemmin.

Sääntelyn oikeasuhtaisuutta sekä tietosuoja- ja perusoikeusvaikutuksia olisi arvioitava erityisesti sen valossa, vastaako sääntely vakuutuksenhakijoiden perusteltuja odotuksia. Yleisen tietosuoja-asetuksen tärkein tavoite on, että luonnollisilla henkilöillä säilyy hallinta omiin henkilötietoihinsa, mikä tulisi ottaa huomioon sääntelyn oikeasuhtaisuutta arvioitaessa. Tältä osin kiinnitämme huomiota siihen, että vakuutuksenhakijat eivät ole vielä vakuutussopimuksen osapuolia. Kysymys ei tällöin ole sopimussuhteen aikana tapahtuvasta käsittelystä, vaan tilanteesta, jossa vakuutusyhtiö käsittelee terveydentilatietoja jo vakuutushakemuksen jättämisen jälkeen. Vakuutuslaitoksen oikeus hankkia terveydentilatietoja jo hakemusvaiheessa voi käytännössä tarkoittaa, että vakuutuksenhakijaa koskevia tietoja kerätään useammista lähteistä useiden vuosien, tai jopa vuosikymmenten ajalta. Jos vakuutuksenhakija samanaikaisesti tai peräkkäin kilpailuttaa vakuutuksia useammilta eri vakuutusyhtiöillä, nämä tiedot voivat tulla useampien toimijoiden käsiteltäviksi ilman, että varsinainen vakuutussopimus lopulta syntyy minkään yhtiön kanssa. Tällöin terveydentilatietojen käsittelyn laajuus ja leviämispotentiaali korostuvat, vaikka käsittely perustuu vasta alustavaan hakemustilanteeseen eikä vielä syntyneeseen sopimussuhteeseen. Jotta vakuutussopimuksen myöntäminen olisi vakuutusyhtiölle mahdollisimman kannattavaa liiketaloudellisesti, on vakuutuslaitokselle intressi hankkia terveydentilatietoja jo tässä vaiheessa laajasti ja pitkältä ajalta. Vaikkakin vakuutusyhtiöillä on lakisääteisiä velvollisuuksia hallita vakuuttamiseen liittyviä riskejä, ovat vakuutusyhtiöiden vastuunvalintaperiaatteet myös näiden yhtiöiden omia

¹ Arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan identiteetille (ks. PeVL 15/2018 vp, myös 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp).

² Ks. korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätös KHO:2025:86 (annettu 29.12.2025).

liiketaloudellisia valintoja. Siten vakuutusyhtiöiden on kannattavaa mahdollisimman alhaisella kynnyksellä rajata korvattavuuden ulkopuolelle erilaisiin sairauksiin liittyviä hoitokuluja. Mediatietojen perusteella vakuutusyhtiö oli esimerkiksi hakijan masennuksen ja lievien ahdistusoireiden perusteella evännyt vakuutuksen kokonaan, koska mielenterveyshäiriödiagnosi oli yhtiön omien vastuuvaihtaperiaatteiden mukaan este vakuutuksen myöntämiselle.³ Vastakkain ovat siis vakuutushakijan oikeus yksityiselämän suojaan ja toisaalta vakuutuslaitoksen tarve arvioida vakuutuksen myöntämisedellytyksiä sekä mahdollisesti myöhemmin syntyvää korvausvastuutaan.

Sertifiointielimien akkreditointia koskevista muutosehdotuksista

Tietosuojalakiin ehdotetaan uutta pykälää, jossa säädettäisiin kansallisen akkreditointielimen suorittamasta akkreditoinnista. Pidämme esitystä akkreditointia koskevan uuden 36 a §:n osalta erinomaisena. Pykälässä esitetty sertifiointielinten akkreditointimenettely mahdollistaa tietosuojavaltuutetun toimiston asiantuntijuuden ja resurssien tehokkaan käytön pitäen samalla huolen siitä, että menettely noudattaa eurooppalaisessa yhteistyössä muodostuneita linjoja. Yleisen tietosuoja-asetuksen 42 artiklan mukaisesti tehokas akkreditointimenettely kannustaa toimijoita ottamaan käyttöön tietosuoja koskevia sertifiointimekanismeja sekä tietosuojasinettejä ja -merkkejä, joiden tarkoituksena on osoittaa, että rekisterinpitäjät ja henkilötietojen käsittelijät noudattavat käsittelytoimia suorittaessaan yleistä tietosuoja-asetusta. Lisäksi EU-tasolla on halukkuutta edistää yleisemmin sertifiointien käyttöä, mikä ilmenee esimerkiksi Euroopan tietosuojaneuvoston vuosien 2024–2027 strategiasta, jossa yhtenä toimenpiteenä on mainittu asetuksen noudattamista osoittavien työkalujen, kuten sertifiointien, tukeminen, kehittäminen ja implementointi.

Hallintolaissa säädetty kuulemisvelvollisuus

Olemme asian aiemmassa käsittelyvaiheessa ehdottaneet, että tietosuojavaltuutetulle säädettäisiin mahdollisuus poiketa hallintolaissa säädetyistä asianosaisen kuulemisvelvollisuudesta yleisen tietosuoja-asetuksen 34 artiklaan liittyvissä tietoturvaloukkaustilanteissa. Yhdymme oikeusministeriön näkemykseen siitä, että ehdotus edellyttää tarkempaa arviointia. Kuulemisvelvollisuudesta poikkeaminen on kysymyksenä laaja-alainen, ja edellyttää muun muassa yleisessä tietosuoja-asetuksessa ja hallintolaissa säädetyn yhteensovittamista.

Yrityskiinnityslaki

Yrityskiinnityslain 26 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi informatiivisella viittauksella yleiseen tietosuoja-asetukseen. Pykälässä säädetään nimenomaisesti virheellisen ratkaisun ja rekisterimerkinnän korjaamisesta, ja

³ <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/30-vuotiaan-naisen-sairausvakuutus-evattiin-terapiassa-kaynnin-takia-olisiko-helpompaa-jos-en-ikina-olisi-mennyt-terapiaan/8047606> [vierailtu 20.3.2026].

ehdotuksen tarkoituksena on ilmeisesti selvittää, että virheellisen ja epätarkan henkilötiedon korjaamiseen sovelletaan yleistä tietosuojaa-asetusta.

Ehdotettu muotoilu ei kuitenkaan tältä osin ole täsmällinen. Täydennysehdotuksessa viitataan virheellisen ja epätarkan henkilötiedon oikaisemisen ohella myös tietojen poistamiseen ("virheellisen ja epätarkan henkilötiedon oikaisemisesta ja *poistamisesta* säädetään [...]). Yleisen tietosuojaa-asetuksen 16 artiklassa on säädetty tietojen oikaisemisesta, kun taas saman asetuksen 17 artiklassa on säädetty tietojen poistamisesta. Selvyyden vuoksi todettakoon, että jälkimmäisenä mainitussa artiklassa ei ole säädetty, että virheellinen ja epätarkka henkilötieto olisi poistettava.

Koska virheellistä ja epätarkkaa henkilötietoa ei ole poistettava (vaan oikaistava), viittaus henkilötiedon poistamiseen laajentaa säännöksen sisältöä suhteessa sen tarkoitukseen. Näin ollen ehdotettu muotoilu on omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä yleisen tietosuojaa-asetuksen 16 ja 17 artiklan erosta. Näin ollen pitäisimme perusteltuna rajata informatiivinen viittaus koskemaan ainoastaan henkilötietojen oikaisemista.

Yrityskiinnityslain 35 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi toinen virke, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallitus saisi julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa yrityskiinnitysrekisteristä tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta, kotikunnasta ja ulkomailla asuvan asuinmaasta tulosteena, teknisen rajapinnan tai katse-luyhteyden avulla taikka muutoin luovuttaa tai saattaa tiedot yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Pidämme täydennysehdotusta lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisena. Pitäisimme kuitenkin hyvänä, että hallintovaliokunta mietinnössään perustelisi, miksi edellä mainittuja henkilötietoja voidaan yrityskiinnitysrekisteristä luovuttaa sen estämättä mitä julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa on säädetty.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Laura Varjokari
Erityisasiantuntija

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN
TOIMISTO

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihte: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

